

Művészetpedagógia a társadalom periferiájára sodródottakért

az AMASS kutatásról

Kárpáti Andrea Budapesti Corvinus Egyetem, Kommunikáció és Szociológia Intézet
Vizuális Kultúra Kutatócsoport

AMASS
acting on the margins, arts as social sculpture

Művészetpedagógia a társadalom periferiájára sodródottakért (*Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture*, rövidítve: AMASS) című kutatásunk pályázati forrása a HORIZON 2020, az Európai Unió kutatás-fejlesztési és innovációs politikáját 2014-2020 között meghatározó program. Ez a kutatási alap az európai uniós országok közösségét érintő problémák megoldása érdekében támogat vizsgálatokkal igazolt, hatásos gazdasági, tudományos és oktatási programokat. Az innovációs lánc teljes folyamatát felölelik a nagy nemzetközi projektek, az ötlettől a megvalósításon át a terjesztésig.

A Horizon 2020 program három tartalmi pillérre épül: az AMASS projekt a 3., *Társadalmi kihívások* című részprogramhoz kapcsolódik. Ennek egyik témája a „Társadalmi-gazdasági és kulturális átalakulás a 4. ipari forradalom környezetében”, az *inkluzív, innovatív és biztonságos társadalom* megvalósítása. A probléma-alapú megköze-

lítés a különböző technológiai és tudományterületek tudásának és erőforrásainak együttes alkalmazását kívánja meg, ideértve a társadalom- és bölcsészettudományokat is. A résztéma, amelyhez munkánk kapcsolódik, a „*Társadalmi kihívások és a művészetek*”¹.

A nemzetközi kutatás magyar projektjeit koordináló intézmény a BCE Kommunikáció és Szociológia Intézetében működő a Vizuális Kultúra Kutatócsoport, ennek vezetőjeként e sorok írója irányítja a kutatást. Itt van a projekt leírása az Európai Unió CORDIS nevű pályázati portálján, és itt a nemzetközi projekt honlapja.

A nemzetközi kutatás magyar projektjeit koordináló intézmény a BCE Kommunikáció és Szociológia Intézetében működő a Vizuális Kultúra Kutatócsoport, ennek vezetőjeként e sorok írója irányítja a kutatást. Itt van a projekt leírása az [Európai Unió CORDIS nevű pályázati portálján](#), és itt a [nemzetközi projekt honlapja](#).

Az AMASS projekt magyar kutatási programja

A finn vezetésű, hét ország felsőoktatási és művészeti intézményeit tömörítő kutatói közösség céljai:

- 1) Szisztematikus, összehasonlító szakirodalmi tanulmányban feltárni a művészet alapú társadalmi integráció formáit, módszereit, értékelési módjait és eredményeit az AMASS partnerországokban;
- 2.) Nemzetközi, összehasonlító projekt elemzések végzésével vizsgálni a hatásos iskolai és iskolán kívüli, fiataloknak és fiatal felnőtteknek szóló művészeti módszereket, amelyekkel az iskolai, múzeumi és közösségi terekben a kulturális és szociális integráció megvalósul;
- 3.) A tapasztalatokra alapozva, országonként öt-öt új művészeti-alapú projektet tervezni, megvalósítani az iskolában és azon kívül, formális, nemformális vagy informális keretben és értékelni a vizuális (média) művészetek és a dráma

1. kép: Hallgatók és oktatóik csoportképe a tanfolyam első, még személyes képzési napján

¹ A HORIZON2020 programról [itt olvashatunk magyarul](#).

2. kép, balra: Varga Erika, a Romani Design vezetője a kurzus vendég előadója, majd a hallgatók legnépszerűbb interjúalánya volt. Jobbra: a roma tervezők kulturális örökséget őrző munkái

személyiségformáló, képességfejlesztő és integratív hatását.

Kutatócsoportunk felelős a területen korábban lezajlott nemzetközi projekt-tapasztalatok begyűjtéséért és a beválás vizsgálatok, neveléstudományi értékelések és egyéb, a módszerek hatását mérő elemzések elvégzéséért. A korábbi jó gyakorlatokra építve, hat projektet valósítunk meg, amelyeknek célja a szociális hátránnyal, tanulási nehézségekkel élő gyermekek és fiatalok csoportjai és pedagógusai támogatása egy jobb életminőség elérésében, a művészet eszközeivel. A kommunikációs képességcsoportot, a kreativitást és a divergens gondolkodást, valamint a pszichológiai immunkompetenciát erősítő foglalkozás-sorozattal párhuzamosan művészetpedagógusoknak továbbképzéseket tartunk, és Vizuális kultúra címmel online folyóiratot indítunk, amely a képi nyelv kortárs használatának fejlesztéséről és kutatásáról közöl hazai és nemzetközi beszámolókat.

A magyar kutatás részprojektjei:

1) Roma Kulturális Influencer Tanfolyam: célja 16-25 éves fiatal roma nők (a kutatás egyik kiemelt célcsoportja) felkészítése saját kultúrájuk hatékony és vonzó megjelenítésére.

Olyan kommunikációs képzést nyújtunk, amely egyaránt támogatja a hatékony önkifejezést és a munka világában való boldogulást. A képességfejlesztő tanfolyam során létrejövő alkotások segítenek majd jobban megismerni és megérteni a roma vizuális kultúrát, amely éppen olyan gazdag és magas színvonalú, mint sokkal jobban ismert zenei örökségük. Kutatók és a tanfolyam oktatói: a BCE Kommunikáció és Szociológia Intézete, Kommunikáció és Médiatudomány tanszélének munkatársai.

2) A tanulási hátránnyal élők támogatása múzeumi környezetben 1: a kortárs képzőművészet megismeretése interaktív műelemző programokkal és a drámapedagógia eszközeivel. A programot a [Ludwig Múzeum Múzeumpedagógiai Csoportja](#) dolgozza ki és valósítja meg. A kutatást Somogyi-Rohonczy Zsófia művészettörténész, pedagógiai kutató, a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum munkatársa vezeti.

3) A tanulási hátránnyal élők támogatása múzeumi környezetben 2: felkészítés a humán tantárgyak tanulására a művészetpedagógia eszközeivel - ebben a [Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria Múzeumpedagógiai Osztálya](#) a part-

nerünk. A kutatás vezetője Sepsey Zsófia művészettörténész, osztályvezető.

Mindkét projekt része a programtervezés és kipróbálás, illetve a pedagógus-továbbképzés is:

- Két hátrányos helyzetű iskola 2-2 tanulócsoportjával 3-3 *múzeumpedagógiai foglalkozás* tervezése, tananyagok fejlesztése, a képzés lebonyolítása, a tanulók fejlődésének értékelése kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerekkel, melyeket az AMASS kutatás magyar kutatócsoportjával közösen dolgoznak ki, a nemzetközi projekt előírásai szerint.

- Hátrányos helyzetű tanulók múzeumpedagógiai fejlesztéséről *30 órás pedagógus továbbképző program* tervezése, tananyagok fejlesztése és indítása legalább 2 tanár csoportal.

4) *Interdiszciplináris vizuális kultúra és matematika program az általános iskola felső tagozatán*, tanulási hátránnyal élő diákok fejlesztésére. A Magyar Rajztanárok Országos Egyesületével (MROE) együttműködve, a program Jászberényben, a Szent István Sport Általános Iskola és Gimnáziumban, Kugler Erika mesterpedagógus vezetésével valósul meg.

3. kép: kreatív dráma a Ludwig Múzeum „Bauhaus100 – Programok a mának” című kiállításához kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozásán

4. kép: Tárlatvezetés a Magyar Nemzeti Galériában. Forrás: MNG

5. kép: Kugler Erika tanítványainak munkái. A feladat címe: „Ablakból figyelt történetek”. Leírása: „Készítetek kiscsoportokban, párokban téri makettet! A makett megjeleníthet belső vagy külső teret egyaránt. Lehet egy épület belseje, de egy utca, sikátor is... Hoztam városrészleteket ábrázoló fotókat. Válaszatok és építések bele a makettbe a fotóelemeket is! Többen gondolkodhattok városrészletben is, amelyben az egyes makettek kapcsolódnak egymáshoz. Használhattok dobozokat, különféle anyagokat.”

5) Pedagógusok felkészítése és támogatása szociális hátránnyal és tanulási nehézségekkel küzdő fiatalok nevelésére a vizuális nevelés eszközeivel 1: tanár továbbképző programok és online szakmódszertani lap indítása. Ebben is a MROE a partnerünk. Az egyik továbbképzési programunk a vizuális kommunikáció oktatásban is alkalmazható, hatásos módszereit mutatja be, amelyekkel *különböző tantárgyakban segíthetjük a szöveges magyarázatokból fogalmakat, folyamatokat nehezebben értőket a tanulásban.*

6) Pedagógusok felkészítése és támogatása szociális hátránnyal és tanulási nehézségekkel küzdő fiatalok nevelésére a vizuális nevelés eszközeivel 2: a Gyermekek és Ifjúsági Művészeti Műhely (GYIK-Műhely) kreatív környezetkultúrális és építészeti programokat bemutató képzése. Ugyanebbe a témakörbe tartozik a Vizuális Kultúra című új módszertani lap beindítása is, amelynek első számát olvassa most.

A magyar projektek kutatási módszerei

Esettanulmány

A Roma kulturális influencer képzést esettanulmány formájában, hasonló programmal, két iterációban, a résztvevőkkel végzett interjúkkal, kérdőívekkel és kommunikációs portfólió értékeléssel minősítve valósítjuk meg.

Kontroll csoportos, fejlesztő iskolai kísérletek

Az iskolai és múzeumi programokat integráló programokat bemeneti és kimeneti képességvizsgálatokkal és művészeti portfólió értékeléssel értékeljük. A matematika és vizuális kultúra oktatási céljai, módszerei összehangolását a térszemlélet fejlesztése területén vizsgáló projektben elő- és utóméréssel értékeljük a téri képességek fejlődését.

Pedagógus kompetenciafejlesztő képzés

A múzeumokban, a GYIK-Műhelyben és a MROE képzési helyén megvalósuló pedagógus továbbképzéseket akciókutatási módszerekkel, a résztvevőkkel végzett interjúkkal, kérdőívekkel és portfólió értékeléssel minősítve valósítjuk meg.

„Vizuális kultúra” online folyóirat beválás vizsgálata

A módszertani lap fogadtatását fókuszcsoportos interjúkkal, kérdőívekkel és az online felület adatalemzésével végezzük el.

Célunk, hogy az EU „Társadalmi kihívások és a művészetek” programjában új, hatékony módszerekkel képviseljük Magyarországot. Kutatásunk része a nemzetközi kutatócsoport országoként öt, összesen 35 vizuális nevelési

6. kép: Az AMASS kutatásban részt vevő országok.

Forrás:

[a kutatás honlapja](#).

módszert kidolgozó, kipróbáló és értékelő munkájának.

A kutatás résztvevői külföldön

Lappföldi Egyetem, Rovaniemi, *Finnország*, koordinátor Boras Főiskola, *Svédország* Budapesti Corvinus Egyetem, *Magyarország* Károly Egyetem, Prága, *Csehország* Leeds-i Egyetem, *Egyesült Királyság* Máltai Egyetem, La Valletta, *Málta* Paco Iparművész Közösség, Milánó, *Olaszország* Vizuális Nevelők Szövetsége, Viseu, *Portugália*

A kutatási konzorcium erőssége a sokféle szakértelem. Vannak közöttünk hosszú szakmai múltú tanárképző intézmények, kommunikátor képző program, amely napjaink hagyományos és digitális képi kifejezést igénylő platformjaira készítene fel, kutatóintézet, országos tanárszervezet és design stúdió is. Ez a sokféle tapasztalat garantálja, hogy a 35 megszülető projekt sokféle élethelyzetben, kulturális és oktatási környezetben növelheti a szociális és tanulási hátránnyal élők esélyeit az oktatásban és a mindennapokban egyaránt.

7. kép: Közösségi művészeti projekt a finnországi Utsijokiban, a helyi őslakosok kulturális örökségének felhasználásával, Mirja Hiltunen, a Lappföldi Egyetem oktatója vezetésével.